

El món dels monstres

El director Spike Jonze ha necessitat gairebé deu anys per a fer una adaptació cinematogràfica del clàssic infantil 'Where the wild things are', de Maurice Sendak, que té tan sols quaranta pàgines. Una història de malentesos.

El millor film que ha rodat mai Spike Jonze dura només nou segons i acaba amb un caos absolut. Transcorre dins una botiga de roba i comença amb un incident sense importància: a un client li cauen a terra un parell de camises, cosa que provoca una reacció en cadena. Una altra clienta espenta deliberadament un maniquí i el fa caure, un dependent s'hi acosta corrents i s'hi afegeix, un altre maniquí acaba a terra. Llavors s'hi afegeixen cada vegada més clients i venedors. Al ritme de la primera suite de *Peer Gynt*, tots plegats trenquen penja-robes, destrossen taules i estripen samarretes, i fins i tot un encaputxat amb una serra mecànica fa miques tot el mobiliari.

Finalment, la botiga queda completament destrossada, però tothom és feliç. Han fet allò que ningú no s'esperava, ni ells mateixos no s'ho haurien pensat mai.

Aquesta alegre orgia de destrucció, que Youtube conservarà per a l'eternitat, és un anunci publicitari de la nord-americana GAP.

Si hom pregunta a Spike Jonze què pretenia exactament amb l'espot, si fer una crítica del consumisme ferotge o bé fer broma dels compradors, triga força a respondre. Spike Jonze pertany a una generació d'artistes, l'art dels quals també consisteix a no comprometre's mai. "Jo treballo així -acaba explicant-. Abans de començar dic al client: 'M'he imaginat

açò', i així és com es fa, o, si no, no es fa."

El director és en un restaurant de menjar espanyol a Londres, tastant unes tapes, *carpaccio* d'emperador i bròquil adobat. Ha de parlar-nos de la seua nova obra, el seu tercer llargmetratge, *Where the Wild Things Are*, però sembla que no li abelleix especialment. Per al seu gust, ja n'ha parlat massa.

Quan Spike Jonze va començar a treballar en aquest film tenia uns trenta anys i ja era considerat un prodigi en la indústria dels vídeos musicals. Esbossava mons paral·lels extravagants amb una única regla: no hi havia cap regla; de manera que tot podia resultar d'alguna manera genial, extraordinari. En aquella època acudia a les reunions amb els executius dels grans estudis cinematogràfics dalt del seu monopati. Es va casar amb una col·lega de professió, Sofia Coppola, filla del gran Francis Ford Coppola, va ser un dels creadors de la sèrie nord-americana *Jackass*, dirigia els videoclips d'infinat d'artistes, com ara Björk o els Beastie Boys, i el seu primer film, *Being John Malkovich*, va rebre tres nominacions als Oscar.

Ara Jonze té quaranta anys i ja li comencen a sortir els primers cabells blancs. El seu matrimoni amb Sofia

EL TEMPS

Escena del film.

Coppola es va trencar l'any 2003 i fa molt que ja no va amb monopati, per falta de temps, segons que diu. Els *monstres* l'han tingut molt ocupat.

I això que la història és realment curta: el llibre original en què és basat el film, *Where the wild things are*, es va publicar l'any 1963 i té només 40 pàgines, amb només 10 frases i un total de 341 paraules. Un conte infantil il·lustrat que també ha commogut molts lectors adults, tot un èxit de venda que continua considerant-se un clàssic.

És una història sobre un regne de fantasia, sobre un món paral·lel. Ens narra com una nit un nen, Max, es va disfressar de llop, va fer moltes trapelleries i es va barallar amb la seva mare, que el va fer anar al llit sense sopar.

Un cop a la seva cambra, Max viatja a un món habitat pels monstres més terribles. El nen aconsegueix d'amansir les criatures i proclamar-se rei de l'indret. Finalment, després d'una gran festa, decideix de tornar a la seva habitació, on, damunt la taula, l'espera un sopar encara calent.

Malgrat aquest final tranquil·litzador, el llibre de Sendak va despertar una gran polèmica. El psicòleg infantil austríac Bruno Bettelheim afirmava que Sendak no era conscient que la història podia traumatitzar profundament els nens. Spike Jonze afirma: "A mi em fascinaven aquest monstres terribles. Potser els tenia por, però allhora m'imaginava que podia controlar-los i convertir-me'n en rei."

Sendak i Jonze es van conèixer a mitjan anys noranta. Aleshores ja parlaven sobre si el conte de Sendak es podia portar al cinema. "Jo no ho volia —diu Jonze—. El llibre és perfecte tal com és. Per què se n'havia de fer cap film?" Però va canviar d'opinió quan li va venir al cap una idea: les criatures anònimes del llibre podrien tenir una personalitat pròpia i sentiments. Amb el consentiment de l'autor, Spike Jonze i l'escriptor Dave Eggers van escriure un guió.

Amb els anys, els estudis de Hollywood han desenvolupat tota una rutina, un ritual en què es barregen promeses falses i autèntics artistes de la comptabilitat per tal d'obtenir

acords amb els directors. Una experiència per la qual també va haver de passar Jonze.

La primera parada del seu recorregut: Universal Studios, que ja tenien els drets del llibre de Maurice Sendak i ara en volien la versió de Jonze. Tanmateix, el primer esborrany del guió no els va agradar i tampoc no acceptaren el segon. El projecte va estar un grapat d'anys pendent de la decisió de l'estudi. "Van trigar molt a decidir-se", diu Jonze. Finalment es van negar a produir el film perquè deien que era massa arriscat i no tenia potencial comercial.

La segona parada: Sony, on Jonze ja era conegut. Amb aquesta productora havia realitzat el seu segon llarg-metratge, *Adaptation*, l'any 2002. Malauradament per a Jonze, poc abans de prendre un decisió sobre el seu guió, la darrera cinta de Sony, *Zathura* —una aventura espacial, una història fantàstica sobre nens herois—, havia resultat un fracàs absolut. Com que no van poder sostreure's de les semblances amb el projecte de Jonze, tampoc no van acceptar el projecte.

El tercer gran estudi a què acudeix és Warner Bros. De fa anys, la productora contracta directors per realitzar produccions de masses, la majoria amb èxit. A més a més, Warner Bros, amb la fi de la saga de Harry Potter, cerca noves històries infantils i juvenils. Començaren les relacions laborals, però des del primer moment

va haver-hi un gran malentès: Warner Bros es pensava que Jonze escrivia un film per a nens i Jonze es pensava que feia un film sobre la infància.

Aquest desacord va suscitar problemes pràctics que interferien en la producció. Al començament Jonze es va negar a crear els monstres amb ordinador, com es habitual en els films d'aquesta mena, i va insistir a treballar amb ninots gegants de gairebé quatre metres que dins el cap portaren la tecnologia necessària per a poder moure els ulls i els llavis. La secció de vestuari del film tenia més personal que tot l'equip complet de *Being John Malkovich*.

Durant el rodatge (que es va portar a terme a Austràlia la tardor de l'any 2006) es va comprovar que el cap d'aquest ninots pesava massa. Els actors que portaven les disfresses no podien mantenir l'equilibri.

A final del 2007, després de molts mesos de feina de costura, Jonze va presentar una primera versió del film als executius de la productora, que no en van quedar gens satisfets; no hi van veure allò que esperaven d'una producció de 80 milions a 100 milions de dòlars. Era massa esbojarrat, massa terrífic. Durant la projecció de prova els nens fugien plorant del cinema.

Warner Bros aviat va exigir-ne importants modificacions o, si no, el film no veuria mai la llum.

"La productora no es volia arriscar", diu Jonze. Amb cada versió parcial hi apareixien més conflictes. A principi del 2008 el director havia de rodar noves escenes. I Warner va ajornar la data de l'estrena fins a la tardor del 2009. Spike Jonze va anar a Londres per a supervisar-ne la postproducció: les expressions facials dels monstres s'havien de perfeccionar finalment mitjançant animació per ordinador. La lluita s'assemblava cada vegada més al relat de Maurice Sendak: Max contra els monstres, Spike Jonze contra Warner Bros.

"Finalment —explica Jonze—, m'han deixat fer el meu film. Però no ha estat gens fàcil."

Where the wild things are és realment un film de l'estil de Jonze: un espectacle molt físic amb un començament grandiosos. Max (interpretat per l'actor Max Records) crida i es

comporta com un boig malcriat, ara riu, ara plora i es baralla amb la seua mare (l'actriu Catherine Keener), està gelós del nou amic de la mare i fuig de casa a la nit. No hi ha cap cursileria de l'estil de Harry Potter.

Max arriba al regne dels monstres, que perfectament semblen extrets del xou de *Jackass*. Boten sense parar, s'estavellen els uns contra els altres, fan forats als arbres, fan malbé les cabanes, llancen fem pertot arreu.

No obstant això, l'èxtasi inicial no dura gaire. Els monstres de Jonze, no pas com els del llibre original, de seguida cauen en una profunda malenconia sense cap motiu. De la mateixa manera que comencen a construir una mena de fortalesa per a viure-hi tots plegats, la tornen a destruir. No hi ha cap trama concreta.

Tot al contrari, els monstres es queixen de les seues relacions, renequen i es barallen els uns amb els altres, com si hagueren vist massa films de Woody Allen, però això tampoc no els porta enlloc. Jonze, el rei de la fantasia absurda, finalment aconsegueix amansir-los tots dos: els monstres i la productora.

Davant aquell grup d'amfitrions deprimits, Max s'enuuja cada vegada més i només vol tornar a casa (igual

Il·lustració del llibre original de Maurice Sendak, 1983.

com l'espectador). Què té de bo el millor dels mons fantàstics, si no hi ocorre res?

Per a la Warner Bros, la pregunta no importa gens. *Where the wild things are* ha recaptat de moment 76 milions de dòlars als EUA. Els pronòstics de fracàs han errat.

Ara Spike Jonze diu que, per primera volta, vol fer unes vacances. El seu pròxim film, un curt-metratge titulat *I'm here*, s'estrenarà al festival de Sundance aquest mes de gener.

Martin Wolf

Traducció de Sara Roca

Trossos i mossos

Alfons Llorenç

Tortell

Pans són els mollons del temps. Les grans diades, que assenyalen els principals moments de l'any, són marcades per pans especials, dolços com els menjars dels vells déus, les benaventurades pitances dels antics cels. El pa primordial presideix les fites cabdals del curs del Sol, que coincideixen amb les solemnitats, com les festes solsticials. Les més velles religions relacionaren íntimament el pa amb el Sol. El blat és daurat, com el pa; és cou amb foc, el vicari del Sol a la Terra ("La fla-

ma d'amor eterna/ que cogué lo pa de vida/ inflama de llum superba"); solien ser rodons, com el disc solar, i ornats amb uns talls, els raigs.

Pans beneïts d'eucaristies casolanes, comunions familiars, pervivències, a més, de primerencs cultes i ofrenes a les divinitats de la fertilitat i la vida. Nadal, celebració del Naixement del Sol Invicte, és prolífic en coques i pastissos, rabasses i redortes, neules àzimes –i pans sagrats, als quals se'ls atribuïa, fins i tot, poders guardadors, rosegons sanadors ("de farina tan perfecta/ ell fet pa remei del mal"), consumits al punt de la mitjanit.

Pans rituals com el tortell de Reis. Segons la llegenda, el primer, ben melós, el pastà la Mare de Déu amb la farina que li portaren del cel uns àngels, a fi que, pobra i tot, poguera convidar els Mags. Encara, porta amagada una fava; a qui li toca –la fava, no una figureta de porcellana inventada– pot coronar-se i regnar

Tortell de Reis.

com a *Rei de la Fava*, i obligar a complir allò que mana com a autoritat bufa carnestoltesca i pràctica transgressora d'inversió de l'ordre, de capgirament de papers i valors. Les faves, per haver alimentat la humanitat des del principi, eren considerades sagrades i emprades en ritus funeraris i fertilitzants –símbol del gland masculí–, tenien propietats màgiques i portaven sort i abundància: "On no hi ha pa, Déu no hi habita."

Periodista